

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Malin Hofstedt

Skyldigheten att skydda

En undersökning av begreppet Responsibility to protect

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Uppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Peter Gottschalk

Termin: VT 2014

Innehållsförteckning

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	4
FÖRKORTNINGAR OCH TERMINOLOGI	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	7
1.2 Avgränsning	7
1.3 Frågeställningar	8
1.4 Metod och material	8
1.5 Disposition	9
2 RESPONSIBILITY TO PROTECT	11
2.1 Bakgrund och introduktion	11
2.2 Vad innebär begreppet R2P?	13
2.2.1 The Approach of the Commission on State Sovereignty and Intervention	13
2.2.2 The High level panel report	16
2.2.3 The report of the Secretary General	17
2.2.4 The Outcome Document of the 2005 World Summit	18
2.3 Vem får auktorisera en R2P insats?	21
2.3.1 Krisen i Libyen	22
2.4 Vilken är den rådande problematiken gällande R2P?	24
2.4.1 Invasionen i Irak i samband med 11 september attacken	27
3 ANALYS OCH SLUTSATS	29
3.1 Analys	29
3.2 Slutsats	30
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	32
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	34

Summary

Libya, Rwanda, Iraq and Syria. The list of humanitarian crises goes on and these are only just a few examples of crises where the population suffered big losses. In 2001 a new international concept and principle occurred to help with the prevention of these kinds of violations. The principle presented a new view to the State sovereignty and became highly debated due to its vague form and character. The Responsibility to Protect(R2P) entails that the primary duty of a government is to protect its citizens from gross violation offenses. If the State would fail, there is a secondary obligation for other States to intervene instead.

In this essay I have made an investigation about the R2P to learn more about its development. The purpose of this paper was to make an examination of the concept of R2P and explain how R2P has worked in both theory and practice. Through this paper I hope to sort out R2P and give a clearer view of its application.

The questions I have answered is what the term means and who gets to authorize the principle. Finally, I have investigated the problem areas about principle and then in an analysis presented my own findings.

What I have come to see when studied the concept is that it is very vague to its from. The documents from the UN concerning this principle are not fully setting clear limits for its implementation. The appliance of R2P has been inconsequent in both theory and practice. It is explicitly stated that the Security Council is the only one allowed to act and give permission to authorize, but in reality States have at times themselves decided about interventions. The problem areas that exist have a background in that the principle is not clear enough. The conclusion I came to is that the principle despite its flaws is good, but it must be further developed and made clearer for it to achieve the standard that it needs!

Sammanfattning

Libyen, Rwanda, Irak och Syrien. Listan på humanitära kriser i världen kan göras lång där civilbefolkningen fått lida stora förluster. År 2001 uppkom ett nytt internationellt begrepp och princip, Responsibility to protect. Principen presenterade en ny syn på statsuveräniteten och blev mycket omdebatterad på grund av dess vaga utformning och karaktär. Responsibility to protect innebär den primära skyldighet som en stat har för att skydda sina medborgare vid grova kränkingsbrott. Skulle staten misslyckas med denna skyldighet faller den istället över på världssamfundet. Det finns därmed en sekundär skyldighet för andra stater att ingripa istället.

I den här uppsatsen har jag gjort en undersökning om begreppet Responsibility to protect för att lära mig mer om dess utveckling. Syftet med uppsatsen var att göra en granskning av begreppet R2P och förklara hur skyldigheten att skydda har sett ut i både teorin och praktiken. Genom denna uppsats hoppas jag kunna reda ut R2P och ge en klarare syn på dess användningsområde.

Mina frågeställningar som har besvarats är vad begreppet innebär och hur långt det sträcker sig samt vem som får besluta kring Responsibility to protect. Slutligen har jag tagit upp vilka problemområden som finns gällande principen för att sedan gå vidare i en analys del där jag presenterar mina egna slutsatser.

Vad jag kommit fram till då studerat begreppet är att det är väldigt vagt i sin utformning. De dokument från FN och liknande som behandlar principen vill inte fullt ut sätta tydliga ramar för dess tillämpning. Gällande vem som får ta beslut för att principen ska aktualiseras ser det olika ut i teorin och praktiken. Uttryckligen är det Säkerhetsrådet och endast Säkerhetsrådet som får fatta beslut men i verkligheten har stater i vissa fall själva beslutat om

interventioner. Problemområdena som finns har en bakgrund i att principen inte är tillräckligt tydlig. Den slutsats jag kom fram till är att principen trots sina brister är bra men att den måste utvecklas och göras tydligare för att den ska uppnå den standard som behövs!

Förord

Ämnet för denna uppsats var ett sista minuten val som sedan visade sig vara mycket intressant men svårt. Genom denna process har jag fått en djupare förståelse för principen Responsibility to protect och arbetet har varit intressant men samtidigt också frustrerande. I samband med valborg, fester och karnevalen blev det en utmaning som krävde tålmodighet och fokus men i slutändan är jag nöjd med min prestation. Tack till alla dem som tagit sig tid att läsa igenom uppsatsen och lämnat värdefulla synpunkter. Nu ska jag ta ett välförtjänt sommarlov!

Förkortningar och terminologi

AU	Afrikanska Unionen
EU	Europeiska Unionen
FN	Förenta Nationerna
FN-stadgan	Förenta nationernas stadga 1945
HLP	The High Level Panel report/ Högnivåpanelrapporten
ICISS	International Commission on Intervention and State Sovereignty
NTC	Nationella övergångsrådet
R2P	Responsibility to protect

R2P- Responsibility to protect och skyldigheten att skydda kommer genom denna undersökning att användas som synonymer till varandra. Begreppens innebörd förutsätter den primära skyldighet som en stat har att agera för att skydda sina medborgare vid kritiska situationer så som vid exempelvis brott mot mänskligheten. Skulle staten misslyckas med detta så har världssamfundet ett sekundärt ansvar att ingripa. Skyldigheten att ingripa består av tre delar enligt ICISS rapport; *Responsibility to prevent*, *Responsibility to react* och *Responsibility to rebuild*¹.

Humanitär intervention- Rätten till humanitär intervention är då en stat anges rätt att gå in på en annan stats territorium så länge som det enda syftet är att förhindra grava och systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter². Rätten till humanitär intervention blir tillåtet genom en tolkning av FN-stadgans artikel 2.4. Enligt den ena tolkningen kan en stat korsa en annan stats territoriella gränser om det aldrig skulle innebära en kränkning för stat B gällande dess territoriella och politiska oberoende. Det behöver

---

¹ <http://www.fn.se/fn-info/vad-gor-fn/fred-sakeret-och-nedrustning/skyldighet-att-skydda/>
2014-05-10

² Folkrätten i ett nötskal, U. Linerfalk s. 97

inte betyda att det endast handlar om militära interventioner utan även fredliga interventioner omfattas i begreppet. Rätten till humanitär intervention följer av sedvanerättsliga regler inom folkrätten³.

---

³ Folkrätten i ett nötskal U. Linderfalk s. 205

1 Inledning

Följande uppsats är avsedd att vara en presentation av begreppet och den internationella principen Responsibility to protect. Principen är synnerligen kontroversiell och väl debatterad då den står på kant med statsuveräniteteten som är en av det mest grundläggande principerna som FN stadgan har. Som framväxande princip är den ytterst intressant och nyttig att förstå.

Skyldigheten att skydda är resultatet av en rad internationella kriser där civilbefolkningen lidit onödigt stora förluster. R2P ska, om den används på rätt sätt, hindra storskaliga kränkningar på civilbefolkningen samtidigt som den respekterar statens suveränitet.

1.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att göra en undersökning av begreppet R2P och förklara hur skyldigheten att skydda har sett ut i både teorin och praktiken. Jag ska undersöka hur pass långt begreppet sträcker sig och jag ska även göra en undersökning om vem som får besluta kring dessa regler. Genom denna uppsats hoppas jag kunna reda ut R2P och ge en klarare syn på dess användningsområde.

1.2 Avgränsning

Fokus kommer ligga på Responsibility to protect, det vill säga på militära insatser med humanitär natur och syften. Trots att det finns tre delar som skyldigheten innebär enligt ICISS rapporten så kommer jag endast lägga fokus på *react*-delen. Detta på grund av tidsbrist samt på grund av att det är den del av principen som är mest kontroversiell och debatterad. Min ambition är att ge läsaren en överblick över hur rättsläget för principen ser ut idag och hur utvecklingen har gått framåt. Fokus kommer även ligga på de problem som uppstår vid tillämpningen av R2P samt hur komplicerad den är. Min avsikt är därmed att begränsa mig till ovan nämnda och jag

kommer därför inte ta upp alla FN:s dokument där begreppet nämns, likaså all praxis som finns på området. Avgränsningen kommer omfatta det som jag anser är det viktigaste och även det som avspeglar rättssituationen idag på ett trovärdigt sätt.

1.3 Frågeställningar

1. Vad innebär begreppet R2P och hur långt sträcker den sig?
2. Vem har rätt att auktorisera en R2P insats?
3. Vilken är den rådande problematiken gällande R2P?

1.4 Metod och material

Då man studerar folkrätt och dess regler är det viktigt att förstå bakgrunden till den. De källor som man främst använder sig av är internationell sedvänja och traktat men även allmänna rättsgrundsatser, praxis och doktrin. Det traktat som främst kommer behandlas i denna undersökning är FN-stadgan då den innehåller regler om staternas beteende och därmed utgör ett bra folkrättsligt hjälpmedel.

Staterna skapar bindande rätt genom samtycke som utgångspunkt inom folkrätten. Det är på detta sätt som internationell sedvanerätt uppkommer och den består av två beståndsdelar; *usus* och *opinio juris*. *Usus* innebär att stater kontinuerligt använder och rättar sig efter viss praxis. Denna praxis(*usus*) utvecklas sedan efter en tid till aktuell sedvana som staterna anser sig bunden av, så kallad *opinio juris*⁴.

Inom folkrätten används också så kallad ”soft law”, det vill säga bestämmelser som inte är rättsligt bindande men som ändå fått stor inverkan. Soft law kan fungera som ett sätt att kodifiera sedvanerätten

---

⁴ Angelo Fisheries case(United Kingdom v. Norway)

genom att det ses som en fortlöpande regel som blir bindande. Soft law används och fungera även som en tolkning till bindande traktat. Den rättsliga betydelsen är beroende av vilken stat det är som författat dem och vilken koppling de har till befintliga konventioner. Soft law ses därmed som riktlinjer för hur suveräniteten bör agera trots det att de inte ger staterna några konkreta rättigheter eller skyldigheter⁵.

Som tidigare nämnts så påverkas folkrättens källor av staternas uppfattning om dem. Därför kan det vara svårt att avgöra statusen av en viss regel då den kan ha förändrats eller utvecklats beroende på vad staterna anser är gällande rätt. Det internationella systemet är inte ett kontradiktoriskt sådant utan övervägande delen av dess rättsregler har uppkommit genom bruket av stater, snarare än genom tvingande juridiska förpliktelser⁶.

Denna undersökning kommer göras med en rättsdogmatisk metod som innefattar att beskriva och förklara vad begreppet R2P är och källorna kommer grunda sig på gällande rätt och oskrivna regler så som sedvanerätt. Målet är att ta reda på vad som är gällande rätt och inte vad den borde vara. Detta ska jag göra genom en systematisering och tolkning av de rättsregler och juridiska arbeten som finns. Även annat material kommer att bearbetas som inte är direkt kopplat till folkrätten. Staterna och dess aktörers inställning till R2P är det som kommer undersökas för att ta reda på vad som anses vara *de lege lata*⁷.

1.5 Disposition

I det inledande kapitlet av huvudtexten kommer jag först genom en kort bakgrund presentera begreppet för att sedan gå vidare och redogöra för dess innebörd. Vidare i kapitlet kommer frågan kring vem som får auktorisera militära interventioner med bakgrund av R2P att framställs för att sedan i en

---

⁵ International law 7th edition, Dixon s. 52, 2013

⁶ International law 7th edition, Dixon s. 12, 2013

⁷ ”Vad lagen är i förhållande till vad den borde vara”

avslutande del ta upp den rådande problematiken kring principen. Därefter kommer en analys och slutsatsdel med mina egna tankar, följt av en käll- och litteraturlista där de material jag använt mig av kommer listas.

2 Responsibility to protect

2.1 Bakgrund och introduktion

Principen R2P växte fram efter misslyckandet att skydda civilbefolkningen under folkmordet i Rwanda där nästan 1 miljon människor miste sitt liv⁸. Grunden med principen är att en stat ska skydda, reagera och agera med fredliga medel och först då dessa är otillräckliga ta till militära resurser. Först vid fallet Libyen där angreppen mot befolkningen blev så pass stora beslutade tillslut FN att ingripa med militära tvångsåtgärder på basis av R2P. Dock uppstod mycket kritik kring dessa då man inte hade en tydlig plan för hur skyddandet av civilbefolkningen skulle gå till, utan istället agerade man på ett otydligt mandat⁹.

FN stadgan, artikel 2.1 bygger på principen om staternas suveränitet och likställdhet. Staternas suveränitet innefattar rättigheter och skyldigheter av tre slag; sådana som är knutna till användningen av en stats territorium, sådana som är knutna till personer och andra med statens nationalitet samt sådana regler som är knutna till utövandet av det politiska styret i en stat. Vem som är medborgare i vilken stat har också avgörande folkrättslig betydelse då det finns rättigheter och skyldigheter kopplade till staternas behandling av egna och andra staters medborgare. Det spelar däremot ingen roll att medborgarskapet egentligen utgörs av nationella regler¹⁰.

Inom folkrätten och dess traktat finns inga uttryckliga regler om varken humanitär intervention eller R2P. För att förstå reglerna kring humanitär intervention och R2P måste man förstå principerna bakom folkrätten. Principen om staters suveränitet innebär att varje stat har rättighet och behörighet att styra självständigt över dess interna angelägenheter utan att

---

⁸ <http://www.fn.se/press/nyheter/rwanda-20-ar-sedan-folkmordet/>, 2014-05-13

⁹ Sanningen bakom Libyen kriget, Stellan Bäcklund, Örnsköldsviks FN-förening (ordf.)

¹⁰ Folkrätten i ett nötskal, U. Linderfalk s. 17-21, andra upplagan 2013

andra stater eller FN får lägga sig i. Det vill säga, en stat har en rätt att fredas från interventioner som andra aktörer utför. Denna regel finnes i FN-stadgan artikel 2.7¹¹.

Principen om non-intervention innebär att FN inte har auktoritet eller rätt att ingripa i frågor som rör statens behörigheter. En stats rätt till självbestämmande betyder att det finns en motstående skyldighet för andra stater att respektera det politiska oberoende som följer av självbestämmanderätten. Man måste respektera att det för en stat finns vissa angelägenheter som är rent interna och som man därför inte har rätt att blanda sig i. En stat får inte gå in på en annans stats område med militär trupp utan den andra statens samtycke. Detta gäller också territorialvatten och förbjuder alla former av direkt, fysisk intervention på en stats territorium. Denna princip förbjuder också många slag av indirekt immunitet¹².

Våldsförbudet i FN-stadgan artikel 2.4 är nära sammankopplat med principen om non-intervention som ges uttryck i artikel 2.7. För att förstå anknytningen mellan reglerna ska jag vidare göra en redogörelse av våldsförbudet. Våldsförbudet innebär att alla medlemmar ska avstå från hot och våld i sina internationella förbindelser oavsett om det är riktat mot en annan stats territoriella integritet, politiska oberoende eller annat som står i strid mot FN:s allmänna bestämmelser och ändamål. Det krävs att alla stater enligt FN-stadgan artikel 2.3 löser sina internationella konflikter med fredliga medel så att internationell säkerhet, fred och rättvisa inte sätts i fara¹³. Våldsförbudet är en jus-cogens regel som man inte kan avtala bort. Den existerar alltid i sedvanerätten som en tvingande norm. Varje intervention från en främmande stat för att främja ena eller andra sidan i en intern konflikt utgör därmed ett brott mot artikel 2.4, då agerandet är

---

¹¹ Folkrätten i ett nötskal, U. Linderfalk s. 20-22, andra upplagan 2013

¹² Fallet Nicaragua v. United States

¹³ FN-stadgan och stadga för den Internationella domstolen, 1945, svenska officiella översättningen

oförenligt med FN:s ändamål, som även omfattar självbestämmanderätten.¹⁴

2.2 Vad innebär begreppet R2P?

The Responsibility to protect sträcker sig tillbaka så långt som till 2001 då The International Commission on Intervention and State Sovereignty utvecklade det. Idén med det hela var att en suverän stat skulle ha skyldigheten att skydda sina egna medborgare och om de var ovillig eller oförmögen till att göra detta skulle andra stater bära ansvar för det istället¹⁵.

I december 2004 togs för första gången begreppet ur sin kontext i samband med FN:s reform-diskussion. I mars 2005 stöddes rapporten av FN:s generalsekreterare där man kom fram till att R2P var av vikt och skulle välkomnas. Först i september 2005 blev R2P införlivat i slutdokumentet från mötet som generalförsamlingen hade. Generalförsamlingen tillstod att begreppet R2P innebar en skyldighet att skydda sin befolkning vid krigsförbrytelse, etnisk rensning, folkmord samt brott mot mänskligheten. Varje enskild stat har därmed en skyldighet och ett ansvar gentemot det internationella samfundet att skydda sin befolkning mot dessa typer av kränkningar.¹⁶

2.2.1 The Approach of the Commission on State Sovereignty and Intervention

R2P är behandlat olika beroende på vilket dokument man studerar. Det finns fyra olika dokument och jag ska börja med att studera The Approach of the Commission on State Sovereignty and Intervention. I detta dokument läggs mycket fokus på att i huvudsak utveckla begreppet så att rättsliga dilemman av humanitära insatser kan lösas. Kommissionen fokuserade på relationen mellan interventioner och suveränitetsrätten, särskilt på hur det

---

¹⁴ Fallet Nicaragua v. United States

¹⁵ Responsibility to protect: Political, rhetoric or emerging legal norm, S. Carsten s.99

¹⁶ Responsibility to protect: Political, rhetoric or emerging legal norm, S. Carsten s.100

internationella samfundet ska reagera vid folkmord. Som bakgrund till detta låg konflikten och de systematiska kränkningarna av mänskliga rättigheter som pågick i Rwanda och diskussionen gick kring ifall humanitär intervention verkligen skulle ses som ett oacceptabelt angrepp mot stater¹⁷.

Man kom fram till att idén om R2P skulle skiljas från begreppet om humanitär intervention på tre sätt. I rapporten betonas att R2P ska ses ur ett annat perspektiv än humanitär intervention. Att om man söker och behöver stöd ska behoven av de som är i nöd ligga i fokus snarare än de som utför sådana åtgärder. Det ska därmed finnas en rätt att ingripa ifall nödvändigt. Det andra kommissionen kom fram till var att man ville övervinna avståndet mellan humanitär intervention och suveränitetsrätten. Man ansåg att ansvaret skulle delas av nationalstaten och det internationella samfundet. Man erkände, som tidigare nämnts, att det huvudsakliga syftet med R2P var att skydda medborgare i den stat som påverkas av konflikt. Skyldigheten för andra stater eller internationella samfund att agera är endast legitim ifall konfliktstaten själv är ovillig eller oförmögen att ingripa. Det gäller även ifall de själv har ansvar för kränkningarna. För det tredje så utvidgade kommissionen de konceptuella parametrarna för begreppet. Genom regler om att brotten inte bara kräver en reaktion men ett fortsatt engagemang för att förebygga konflikter skulle skyldigheten gälla även med ett ansvar för att förebygga, reagera och återuppbygga¹⁸.

Förändringen mellan en stats rätt att ingripa, till ett ansvar att skydda berättigades av kommissionen med stöd av distinktionen mellan en stats yttre och inre ansvar. Kommissionen menade därmed att staternas myndigheter har ett ansvar internt för dess medborgare och för dess liv samt välfärd. Kommissionen underströk dock samtidigt att staterna bär ett externt ansvar gentemot det internationella samfundet genom FN. Detta dubbla

---

¹⁷ Responsibility to protect: Political, rhetoric or emerging legal norm, S. Carsten s.102

¹⁸ Responsibility to protect: Political, rhetoric or emerging legal norm, S. Carsten s.102-103

ansvar avseende kränkningar gäller de som är i fara eller är allvarligt hotade¹⁹.

För att en militär insats med humanitära syften ska anses legitim har kommissionen ställt upp sex kriterier som samtliga måste uppfyllas för att den ska vara både legal och berättigad.

1. *Rätt auktoritet*- Säkerhetsrådet är det enda accepterade organet att besluta kring genomförande av humanitära insatser med militära medel. Enligt FN-stadgans 39 artikel har Säkerhetsrådet rätt att auktorisera våldsanvändning i enlighet med artikel 42. Säkerhetsrådet har huvudansvaret då det handlar om att upprätthålla fred och säkerhet. Enligt artikel 11 FN-stadgan har generalförsamlingen endast rätt att diskutera och ge rekommendationer kring internationell fred och säkerhet. Generalförsamlingen kan med bakgrund av Uniting for Peace resolutionen kalla till en krissession för sådana frågor då Säkerhetsrådet är blockerat²⁰. Detta förespråkas starkt utav ICISS som menar att en, om sådan session av Generalförsamlingen får stöd av mer än 2/3, vore anses som legitim. Kommissionen har på detta sätt sett till att interventioner kan auktoriseras även då Säkerhetsrådet är blockerat utav veto²¹.

2. *Rättfärdigande omständigheter*- Den skyldighet som stater har att reagera träder in vid exceptionella omständigheter. Kommissionen definierade dessa omständigheter som sådana som ”shocks the conscience of mankind”. Då faktiskt eller befarad förlust av liv inträffar och den förlusten beror på statens agerande eller underlåtenhet att agera tillåts militära interventioner. Militära interventioner tillåts även vid faktiskt eller befarad etnisk rensning. Dock viktigt att vara medveten om är att uppsåt till folkmord inte är en förutsättning för ingripande²².

---

¹⁹ Just war or peace; Humanitarian intervention and international law 228 (2001), S. Chesterman, paragraf 2.31

²⁰ Responsibility to protect: folkrättsliga perspektiv, Engdahl & Hellman, 2007

²¹ The responsibility to protect; Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty, International research centre 2001s. 48

²² The responsibility to protect; Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty, International research centre 2001s. 50-54

3. *Rätt avsikt*- Det krävs ett primärt humanitärt syfte för att intervention ska anses berättigat.
4. *Sist utvägen*- Militära insatser får inledas så länge som möjligheterna till fredliga insatser är uttömt och det inte finns andra rimliga skäl som kan förebygga eller då fredliga insatser inte skulle kunna uppfylla sitt syfte²³.
5. *Proportionalitet*- Vid ingripande för att säkra de humanitära målen ska minsta möjliga våldsanvändning brukas.
6. *Rimliga utsikter för framgång*- Endast då det finns en möjlighet att få stopp på kränkningar av mänskliga rättigheter får militära interventioner användas. Finns det risk för att konflikten förvärras eller ifall det endast kan ske med orimliga konsekvenser som följd är interventionen inte att anse som legitim²⁴.

2.2.2 The High level panel report

Ett annat perspektiv på vad begreppet R2P innebär lades fram i The High-level panel report. I denna rapport tog R2P en helt ny vändning och blev direkt relaterad till institutionella reformer av FN och man menade att R2P innebär att man ska stärka det kollektiva säkerhetssystemet under stadgan. Inte nog med att rapporten tar upp sambandet med suveräniteten har den också utöver detta utvecklat konturerna av begreppet i samband med användningen av våld. Man behandlar med andra ord begreppet i två delar²⁵.

Högnivåpanelrapporten rapporterar och beskriver en rad institutionella och normativa luckor som finns. Sådana luckor som hindrar effektiv kollektiv säkerhet. En av dessa är avsaknaden av FN:s ansvar vid interna konflikter samt bristen på en konfliktförebyggande förmåga. Även om det finns en utbredd politisk enighet om behovet att skydda har FN misslyckats med detta i civila kriser. Det växande internationella trycket för att FN ska agera

---

²³ The responsibility to protect; Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty, International research centre 2001 s. 31

²⁴ The responsibility to protect; Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty, International research centre 2001s. 31

²⁵ The responsibility to protect, civilian protection and the high level panel report, Non-paper, Group of friends for the U.N reform

vid brott mot humanitär rätt och mänsklighet är stor och R2P får därmed mycket stöd från dess medlemsstater. HLP drar slutsatsen att FN-stadgan inte är lika tydlig som den borde vara när det gäller just skyddet av mänskligheten. HLP lägger fram förslag som ska åtgärda denna brist genom att framföra tydliga riktlinjer som bör användas vid användningen. Man menar att artikel 2.7 FN stadgan inte kan användas för att skydda folkmordshandlingar eller andra övergrepp så som etnisk rensning och systematiska kränkningar. Dessa riktlinjer som förs fram är tillverkade för att skydda mot missbruk. Panelens rekommendationer ska förbättra FN:s konfliktförebyggande förmåga och ska även skapa en förbättrad medlingskapacitet. De riktlinjer som förs fram utformas i fastställelseresolutioner.²⁶

Omfattningen av R2P var oklar i panelens rapport även om dem erkände att varje stat har en särskild plikt gentemot sina medborgare. De uttryckte det som det fanns en skyldighet att skydda men hänvisningen angående varje stats ansvar ger utrymme för olika tolkningar. Det skulle kunna ses som en enkel erga omnes²⁷ påminnelse av de internationella åtaganden som skyldigheten att skydda ger upphov till, likasom att dess ansvar skulle kunna skifta till annan stat om världsstaten är oförmögen eller ovillig att agera. Detta skulle utöka de befintliga riktlinjerna för lagen om statligt ansvar och frigöra idén kring ansvar för suveräna stater. De traditionella kriterierna för nationalitet och territorialitet och primära ansvaret gentemot medborgarna skulle kompletteras av ansvar för alla suveräna regeringar gentemot mänskliga katastrofer som kränkningar och liknande²⁸.

2.2.3 The report of the Secretary General

Generalsekreteraren avspeglar i sin efterföljande rapport de spänningar som finns kring begreppet R2P. Generalsekreteraren talar om en framväxande

---

²⁶ The responsibility to protect, civilian protection and the high level panel report, Non-paper, Group of friends for the UN reform

²⁷ Rättigheter eller skyldigheter som gäller mot alla

²⁸ Responsibility to protect: Political, rhetoric or emerging legal norm, S. Carsten s.105

kollektiv norm för ansvar att skydda och betonar även hur pass känslig frågan kring R2P är. Man menade att temat för R2P följaktligen förändrats och skulle därmed inte längre enbart ses som ett surrogat för humanitära insatser, utan snarare som en strategi att främja mänsklig säkerhet. Rapporten framhäver vikten av en kollektiv nödvändighet att agera och skydda. Generalsekreteraren fäste en starkare betoning på vikten av att R2P ska genomföras med fredliga medel. Användningen av våld ska ske som en absolut sista utväg och en åtgärd som, om den aktualiseras, genomförs av Säkerhetsrådet. I rapporten framgår tydligt att begreppet R2P ska användas för att begränsa istället för att möjliggöra användningen av våld. I samband med vapenmakt så ska R2P inte ses som ett instrument eller ett etablerat medel utan som en sista utväg för att skydda. De sex kriterier för legitimitet för användningen av våld som panelrapporten framtog ska användas på våld som enbart riktas till rådet²⁹.

2.2.4 The Outcome Document of the 2005 World Summit

Begreppet R2P blev klargjort i utarbetandet av slutdokumentet från världsstoppmötet 2005. Som tidigare nämnts har olika uppfattningar av begreppet cirkulerat men under detta möte blev både formen och konturerna av begreppet intensivt debatterat. Flera stater så som Algeriet, Kuba, Iran, Pakistan, Ryssland och Venezuela uttryckte reservationer för R2P. Man menade att principen var för vag och därmed öppen för missbruk. Vissa tvivlade även på ifall principen var förenlig med FN-stadgan då det inte finns något ansvar i internationell rätt utanför ansvaret att skydda sina medborgare genom det internationella mandatet för fred och säkerhet. Ytterligare ifrågasattes karaktären av begreppet och det försök att rama in idén i en form av moralisk princip³⁰.

Den amerikanska kommittén föreslog vidare att ett internationellt ansvar att skydda ska definieras som en form av moraliskt ansvar för det

---

²⁹ Report of the General Secretary A/63/677 2009 paragraph. 135

³⁰ Generalförsamlingens resolution A/RES/60/1 (2005)

internationella samfundet. Stater ska använda diplomatiska, ekonomiska, humanitära och andra fredliga medel, bland annat kapitel VI och VIII i stadgan för att skydda medborgarna från grymheter och kränkningar.³¹

Staterna undvek att definiera principen R2P som ett moraliskt begrepp.

Trots detta utgör paragraferna 138 och 139 i slutdokumentet en spegling av den rättsliga hänsyn som tagits trots att det fortfarande råder förvirring och splittring gällande innebörden av begreppet. Dessa två paragrafer är formulerade på ett diskursivt sätt som många andra politiska deklamationer. Tydligast ser man det i paragraf 138 som öppnar med påståendet om att varje enskild stat har en skyldighet att skydda sina medborgare gentemot folkmord och andra förbrytelser som brott mot mänskligheten. Detta påstående är uttryckligt erkänt av respektive stat och dess regering genom en kollektiv bekräftelse.³²

I rapporter som sedan publicerades går det att utläsa en ny syn på statssoveräniteten och även ett välkomnade av begreppet R2P som framväxande norm. Vikten av effektiviserande av Säkerhetsrådets arbete gjordes enklare genom utfärdandet av mandat att intervensera i en stat om så krävs. Det förslag på möjligheten till att agera utan Säkerhetsrådets mandat som ICISS lade fram blev dock inte etablerat utan ses fortfarande som ett resonemang de lege ferenda³³.

Världens stater fann en ömsesidig förståelse för begreppet R2P och man enades om att implementera principen i två paragrafer i Outcome-dokumentet på världstoppmötet år 2005. Paragraferna konstaterar enligt följande:

138. Each individual State has the responsibility to protect its populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. This responsibility entails the prevention of such

---

³¹ Generalförsamlingens resolution A/RES/60/1 (2005), paragraph 138

³² Report of the General Secretary A/63/677 2009 paragraph.138 and 139

³³ De lege ferenda, "Vad lagen borde vara" den lag man vill se i framtiden.

*crimes, including their incitement, through appropriate and necessary means. We accept that responsibility and will act in accordance with it. The international community should, as appropriate, encourage and help States to exercise this responsibility and support the United Nations in establishing an early warning capability.*³⁴

*139. The international community, through the United Nations, also has the responsibility to use appropriate diplomatic, humanitarian and other peaceful means, in accordance with Chapters VI and VIII of the Charter, to help to protect populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. In this context, we are prepared to take collective action, in a timely and decisive manner, through the Security Council, in accordance with the Charter, including Chapter VII, on a case-by-case basis and in cooperation with relevant regional organizations as appropriate, should peaceful means be inadequate and national authorities are manifestly failing to protect their populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. We stress the need for the General Assembly to continue consideration of the responsibility to protect populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity and its implications, bearing in mind the principles of the Charter and international law. We also intend to commit ourselves, as necessary and appropriate, to helping States build capacity to protect their populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity and to assisting those which are under stress before crises and conflicts break out*³⁵.

Paragraf 138 stadgar staternas primära skyldighet att skydda sina medborgare och att den sekundära skyldigheten att skydda ligger på det internationella världssamfundet ifall den primära skyldigheten inte uppfylls. Frågan kring vem som kan auktorisera militära insatser hittar vi i paragraf

---

³⁴ Generalförsamlingens resolution A/RES/60/1 (2005) s. 30

³⁵ Generalförsamlingens resolution A/RES/60/1 (2005) s. 30

139. Enligt paragraf 139 ska inventioner auktoriseras av Säkerhetsrådet ” *in accordance with the Charter, including Chapter VII, on a case-by-case basis and in cooperation with relevant regional organizations as appropriate*”.

Genom att underteckna har samtliga stater visat sitt samtycke till principen tillskillnad från då begreppet lanserades år 2001 genom ICISS rapport. Staternas agerande och uppfattning om principen är vad som blivit bindande internationell rätt då det är staternas uppfattning och agerande som formar och utvecklar folkrätten.

2.3 Vem får auktorisera en R2P insats?

Kommissionen har gjort gällande att Säkerhetsrådet ska besluta kring alla frågor relaterade till militära interventioner för mänskliga skyddsändamål. Detta innebär att alla frågor som rör R2P ska fattas av Säkerhetsrådet, men i praktiken har det dock sett annorlunda ut. Kommissionen uteslöt inte att R2P i slutändan skulle kunna antas av generalförsamlingen, regionala organisationer eller sammanslutningar av stater ifall Säkerhetsrådet inte agerar. Gällande ingripanden som inte godkänds av Säkerhetsrådet eller generalförsamlingen etc. är debatten fortfarande öppen. Dessa typer av ingripanden kan anses giltiga enligt juridiska termer, men det råder fortfarande oklarhet kring vad dem innebär i praktiken³⁶

Kommissionen har utvecklat sex kriterier för legitimitet gällande användningen av inventioner. Dessa anses gälla för Säkerhetsrådet likasom FN:s medlemsstater. Dessa sex kriterier måste vara uppfyllda för att invention ska anses legitim. De sex kriterierna är rättvis sak, rättfärdigande omständigheter, rätt avsikt, sista utväg, proportionalitet av medel och

---

³⁶ Responsibility to protect: Political, rhetoric or emerging legal norm, S. Carsten s. 104

rimliga utsikter till framgång. Är dessa uppfyllda ska interventionen anses som berättigad.³⁷

HLP hade en vision kring ett delat ansvar tillsammans med FN. R2P blev en del av reformen av FN. Säkerhetsrådet skulle inte bara ha auktoritet men också ett ansvar att vidta åtgärder för att bekämpa humanitära kriser. Säkerhetsrådet och det internationella samfundet har kommit till att acceptera den framväxande normen för kollektivt ansvar att skydda.³⁸

Generalsekreterarens rapport utesluter inte möjligheten till ensidiga handlingar så som då vetorätt används för att blockera åtgärder av folkmord eller andra kränkningar. Syftet med insatserna ska dock indikera på mänskligt skydd och man ska inte genomföra militära åtgärder utan Säkerhetsrådets godkännande³⁹.

2.3.1 Krisen i Libyen

Krisen i Libyen är ett stälalande exempel på hur R2P kunnat aktualiseras. Krisen började i huvudstaden Tripoli där protester börjat spridas och inom ett par veckor blev oppositionen snart ett föremål för brutalitet. Den libyska ledaren Gaddafi skickade den nationella armén till oroligheterna och visade tydligt uppsåt att fortsätta begå de massiva människorättsbrott som påbörjats. Gaddafi beordrade sina trupper att inte visa någon nåd för rebellerna. Han uppmanade även sina anhängare att gå till attack mot de protesterande och rensa Libyen hus för hus tills demonstranterna kapitulerade. Gaddafis avsikt var att massakrera stadens befolkning och ett folkmord hade uppstått⁴⁰.

---

³⁷ Responsibility to protect: Political, rhetoric or emerging legal norm, S. Carsten s. 104

³⁸ Responsibility to protect: Political, rhetoric or emerging legal norm, S. Carsten s.105-106

³⁹ Report of the General Secretary A/63/677 2009 paragraph. 135

⁴⁰ <http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php/crises/crisis-in-libyan>, 2014-05-16

Libyens regering hade i och med detta en bristande förmåga att upprätthålla det skydd som krävs av dem som suveränitetsstat. Internationella aktörer uppmärksammade denna oförmåga och istället för att inte agera då flera civila stod i fara togs brådskande åtgärder för att förhindra vidare kränkningar⁴¹.

Krisen motiverade för att principen R2P skulle användas då dödssiffran steg i takt med att Gaddafi blev starkare. Den 20 februari 2011 uppgav Human Rights Watch att dödssiffran var minst 233 personer under loppet av endast 4 dagar. Runt om i världen började man hänvisa till R2P och värdera behovet av att upprätthålla skyldigheten skydda. Vid Libyens ovilja att göra detta krävde det civila samhället att åtgärder från regionala aktörer, enskilda stater och FN-organ att skydda det libyska folket⁴².

Afrikanska unionen arbetade för att finna en fredlig lösning på oroligheterna och avvisade all utländsk inblandning. AU drog upp en plan för fred och krävde eldupphör för att genomföra politiska reformer. Det Nationella Övergångsrådet som bildades för att bryta banden med Gaddafi menade dock att planen var föråldrad och inte tog hänsyn till de brott som Gaddafis styrkor redan gjort sig skyldiga till. AU har under denna kris kritiserats starkt för långsam och svag reaktion. EU införde sanktioner och vapenembargo för Gaddafi och hans familj. Enskilda stater så som Storbritannien, Australien, Kanada och USA reagerade snabbt på humanitära krisen och började frysa finansiella tillgångar, införa reseförbud och sanktioner. NTC accepterades slutligen som det styrande organet i Libyen av FN:s generalförsamling⁴³.

I februari 2011 gav FN ut ett pressmeddelande om situationen i Libyen där de påminde den libyska regeringen om dess ansvar att skydda sin befolkning. Resolutionen 1970 bekräftade Libyens Responsibility to protect och var även det första gången som Säkerhetsrådet refererat till principen

---

⁴¹ <http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php/crises/crisis-in-libyan>, 2014-05-16

⁴² <http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php/crises/crisis-in-libyan>, 2014-05-16

⁴³ <http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php/crises/crisis-in-libyan>, 2014-05-16

R2P sen 2006. Resolutionen införde ett vapenembargo och reseförbud för Gaddafi samt hans familj. Icke-militära åtgärder godkändes också av resolutionen men då de misslyckades med att hindra Gaddafis våldsangrepp antog rådet en ny resolution 1973. I denna rättfärdigades medlemsstaterna att ”vidta alla nödvändiga åtgärder” för att skydda civilbefolkningen i de hotade områdena. Även om mycket kritik riktats mot hur insatsen skedde är krisen i Libyen ett bra exempel på hur skyldigheten att skydda är tänkt att användas. Många aktörer reagerade i ett tidigt stadium och bidrog till att principen användes och fick positiva resultat⁴⁴.

2.4 Vilken är den rådande problematiken gällande R2P?

Debatten kring R2P har uppkommit huvudsakligen av tre olika faktorer; principen kring stater suveränitet, skyddet av mänskliga rättigheter samt FN:s misslyckande. Problematiken kring principen kan på lång sikt bli negativ. Syftet är lovvärt men att man använder sig av militära insatser är ett tveksamt instrument för att uppnå målet. Man måste se till att insatsen rättfärdigas och en diskussion bör föregås. Då mandatet är så tvetydligt kan de bli problematiskt eftersom det inte finns någon klar strategi för hur målet ska uppnås. Då det inte finns några direkta riktlinjer på när mandatet ska anses vara uppnått och civilbefolkningen skyddad, är det svårt att avgöra när man kan anse att principen inte längre behövs.⁴⁵

Andra svårigheter som skapat debatt är förhållandet mellan statssuveräniteten och skyddet av mänskliga rättigheter. Den tidigare ineffektiviteten gällande Säkerhetsrådet byggde på frustration och komplicerades ytterligare då misslyckande av insatser på 1990 talet uppstod. I vissa fall har Säkerhetsrådet godkänt interventioner i efterhand, dvs. post facto, trots att ingripandena inletts utan Säkerhetsrådets mandat. På grund av

---

⁴⁴ <http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php/crises/crisis-in-libyan>, 2014-05-16

⁴⁵ <http://www.svenskafreds.se/pax/unik-enighet-i-fn-beslut-om-libyen>, 2014-05-04

att varje stat enligt folkrätten har en legitimerad rätt att utöva exklusiv och total jurisdiktion inom dess territoriella gränser blir R2P problematiskt då den sätter sig mot suveränitetsrätten. Kritik har uppkommit på grund av FN:s ovilja och passivitet att integrera i länder där pågående kränkningar av mänskliga rättigheter pågått⁴⁶.

Non-interventions principen är en del av stateras suveränitet och hamnar på kant med argumentationen att legitimera interventioner för att förhindra humanitära katastrofer. R2P bygger på synen att suveräniteten är en rättighet, men en rättighet som ligger under ett ansvar. Den primära skyldigheten ligger hos staten till en början och därefter på internationella samfundet ifall staten i fråga skulle misslyckas⁴⁷. Generalsekreteraren Kofi Annan uppmärksammade och ställde en central fråga gällande sammanhanget:

If humanitarian intervention is, indeed, an unacceptable assault in sovereignty, how should we respond to a Rwanda, to a Srebrenica- to gross and systematic violations of human rights that affect every precept of our common humanity?⁴⁸

Diskussionen kring vikten av att förhindra kränkningar av mänskliga rättigheter kontra non-interventionsprincipen och statssuveränitetens auktoritet har uppmärksammats enormt i debatter om i världen då statssuveräniteten är främsta hindret mot att humanitära interventioner sker. Som i Kofi Annan uttalande är individens suveränitet minst lika viktig som statens nationella. R2P handlar inte om frågan när det är tillåtet att agera utan definierar snarare att det finns en skyldighet att agera⁴⁹.

---

⁴⁶ Responsibility to protect by military means: emerging norms on humanitarian intervention? Amnéus, 2008

⁴⁷ The responsibility to protect; ending mass atrocity crimes once in for all, Evans 2009 s. 30

⁴⁸ Kofi Annan We the peoples: the role of the united nations in the 21st century. 1999 s. 48

⁴⁹ Kofi Annan We the peoples: the role of the united nations in the 21st century. 1999 s. 48

Som tidigare nämnts växte principen fram efter misslyckandet att skydda civilbefolkningen i bland annat Rwanda där nästan en miljon människor miste sitt liv. FN hade inga konkreta handlingsmönster eller strategier för att lösa konflikter så som den i Rwanda vilket ledde till ett dåligt beslutsfattande från FN:s sida. I konflikten i Rwanda valde FN att fokusera på inbördesaspekten av konflikten men hade man valt att definiera konflikten som en etnisk rensning hade troligtvis situationen sett annorlunda ut. FN hade inga kunskaper för att bestämma vilken typ av konflikt som rådde vilket ledde till att länderna i Säkerhetsrådet endast la fram idéer och förslag men ett agerande skedde långt senare. Vidare ser man i följd av detta exempel att problematiken mellan staters rätt till suveränitet och den individuella rätten till skydd mot kränkning inte är helt löst⁵⁰.

Enligt FN-stadgan har FN fyra huvuduppgifter; upprätthålla fred och säkerhet, utveckla vänliga relationer, hjälpa till samarbete vid internationella problem samt värna om de mänskliga rättigheterna. FN:s Säkerhetsråd är den organ som är ansvarig vid frågor kring internationell fred och säkerhet, dvs. Säkerhetsrådet legitimerar FN:s inblandning i konflikter. Problematik och kritik uppstår därmed när reglerna kring vem som får besluta om militär interventioner inte är helt klara. Det står uttryckligen att det är Säkerhetsrådet som är primärt ansvarig och har den yttersta auktoriteten men i praktiken har förhållandena varit annorlunda. De sex kriterierna för legitimitet som kommissionen tog fram är vaga i sin utformning vilket skapar problem. Det som rättfärdigar militära insatser är väldigt abstrakt beskrivna och öppnar därmed för tolkningsmöjligheter. Detta kan i sin tur ge en ökad risk för missbruk⁵¹.

Outcome dokumentet som tidigare studerats har implementerats med två paragrafer som ger en större förståelse för R2P begreppet. Dock kan dessa paragrafer tolkas på olika sätt då formuleringen erkänner olika möjligheter. Innebörden av meningen ” *in accordance with the Charter, including*

---

⁵⁰ <http://www.fn.se/press/nyheter/rwanda-20-ar-sedan-folkmordet/>, 2014-05-13

⁵¹ Folkrätten i ett nötskal, U. Linderfalk, upplaga 2 2013 s. 201-206

Chapter VII, on a case-by-case basis and in cooperation with relevant regional organizations as appropriate” kan tolkas på olika sätt. Detta skapar problem då det ger en oklarhet i tillämpningen. Samarbete mellan regionala organisationer och Säkerhetsrådet öppnar upp för en möjlighet till ex post facto interventions. Det vill säga interventioner som Säkerhetsrådet legitimerar i efterhand⁵².

2.4.1 Invasionen i Irak i samband med 11 september attacken

En annan världshändelse som skakade världen och som drev på den kritik som redan fanns för Säkerhetsrådet var 11 september attackerna mot USA. Då detta skedda ansåg både USA och Storbritannien att Säkerhetsrådet skulle auktorisera våldsanvändning men utan resultat.

I mars 2003 vände sig George W Bush till Säkerhetsrådet och kritiserade dem för att inte levt upp till förväntningarna. Därefter tog USA saken i egna händer och tre dagar senare inleddes en massiv bombattack mot Irak. Syftet med detta sades till en början vara för den påstådda kopplingen Irak hade till Al-Quaida. Då detta syfte inte hade grund ändrade man sin inställning och menade att syftet med invasionen istället handlade om att rädda den irakiska civilbefolkningen från grymheter. Kravet på rättfärdigande omständigheter var troligtvis inte heller uppfyllt då de humanitära argumenten kom fram först senare. På många olika sätt var denna intervention illegal. Dels på grund av bristen av auktorisering av Säkerhetsrådet men också på grund av ouppfyllda legitimitetskrav. Human Right Watch menade att situationen i Irak inte var tillräckligt allvarlig för att ett militärt ingripande skulle kunna anses som berättigat. Irakinvasionen möttes av stark kritik från många håll från fler internationella aktörer. Irak-invasionen är ett bevis på att R2P

---

⁵² Generalförsamlingens resolution A/RES/60/1 (2005)

principen har missbrukats då situationen inte ansågs vara tillräckligt allvarlig för att en intervention skulle kunna legitimeras⁵³.

---

⁵³ <http://www.globalis.se/Konflikter/Asien/Irak> 2014-05-06

3 Analys och slutsats

3.1 Analys

Genomgående i denna uppsats har jag beskrivit hur begreppet R2P utvecklats till den princip den är idag. Hur man genom R2P ser statsuveräniteten på ett nytt sätt vilket bidragit med fler primära skyldigheter. Varje stat med Säkerhetsrådet och internationella samfundet i ryggen har en primär skyldighet att agera då det sker grova kränkningar på dess civilbefolkning. Debatten kring principen har varit stor och väldigt kontroversiell.

Begreppet R2P bygger på tre pelare enligt ISCISS rapporten; Responsibility to prevent, Responsibility to react och Responsibility to rebuild. Detta medför att principen omfattar mer än vad en humanitär intervention gör då den främst syftar på militära insatser. De sex kriterier som ISCISS satt upp är väldigt vagt formulerade. Detta ger upphov till en oklarhet om hur principen ska tillämpas och fungerar. Detta har som tidigare presenterats lett till många diskussioner och kritik.

Nedre gränsen för att en intervention ska kunna aktualiseras är att det ska pågå eller finnas en risk för storskaligt dödande. En auktorisering av en insats sker genom ett godkännande från Säkerhetsrådet. Dock har ISCISS gjort en möjlighet, genom sitt samarbete med regionala organisationer, att insatser med militära medel kan ske trots avsaknad av mandat från Säkerhetsrådet.

Som tidigare nämnts är begreppet vagt formulerat och eftersom det saknas enhetlig praxis på området kunde principen inte ses som internationellt bindande sedvanerätt till en början. I många fall, som i Libyen krisen, har

enskilda stater åsidosatt sin primära skyldighet att skydda. Den sekundära skyldigheten har varierat vilket lett till att praxisen på området är spretig.

Sammanfattningsvis kan jag utifrån mina undersökningar och svar på frågeställningar se att begreppet har utvecklats från ett teoretiskt begrepp till att användas i praktiken. Som tidigare nämnt ser det dock annorlunda ut på papper jämfört med hur staterna faktiskt agerat. R2P är ett primärt ansvar att skydda för de stater vars civilbefolkning lider av kränkningar och därefter en sekundär skyldighet för andra stater vid fall där den primära skyldigheten inte uppfylls. Säkerhetsrådets auktorisering är det enda som kan legalisera en humanitär intervention trots att man kan se då man studerar tidigare kriser att detta inte alltid har varit fallet. Som nämnts tidigare har interventioner utan Säkerhetsrådets mandat både förbisetts samt legaliserats i efterhand. Praxis på området är med andra ord osammanhängande. Gällande de problemområden som ovan presenterats kan man tydligt se att principen har brister. Främst är det dess otydliga utformning som ger upphov till missbruk och misslyckanden.

3.2 Slutsats

Enligt mig är tanken bakom principen god. Att det ska finnas en primär skyldighet att skydda är någonting som jag står bakom och tycker är bra. Emellertid, på grund av otydlighet för begreppet och dess användningsområde anser jag att principen inte riktigt blir enhetlig och användbar. Invasionen i Irak är ett bra exempel på en missuppfattad R2P insats som inte var legal eller legitim. Dessa typer av övertramp gör att principen blir otroligt kritiserad och missbrukad. Krisen i Libyen tycker jag man kan anse som en lyckad intervention då man agerade snabbt och i ett tidigt stadium. Den oklarhet som råder kring begreppet gör att stater missbrukar principen men också misslyckas med att tillämpa den. Genom att göra tydligare formuleringar och gränser för vad som är okej och hur vi ska agera tror jag att principen kommer bli mer lyckad och användbar.

Tanken med R2P är att en förändring mellan humanitär intervention och statsuveräniteten skulle uppkomma, men slutresultatet blev allt annat än så. Detta anser jag är både positivt och negativt. Hade begreppet enkelt kunnat implementeras och skapat en bra balans mellan suveräniteten och interventionerna så hade principen lätt kunnat bli direkt användbar. Istället tycker jag man kan se att principen under många år växt fram och förändrats. På sikt kan detta skapa mer förståelse och acceptans av de länder som förespråkar en stark suveränitetsrätt. R2P är istället framtagen genom praxis och opinio juris vilket jag tror leder till att principen blir mer accepterad och risk för missbruk minskar då det är en gemensam överenskommelse mellan länder kring hur principen ska tillämpas.

Den vetorätt som kan stoppa R2P är i min mening helt orimlig. Att en stats åsikt, veto, kan påverka en hel befolknings öde är rent ut sagt absurt. Vid dessa typer av situationer där grova kränkningar på en civilbefolkning inträffar anser jag att vetorätten borde åsidosättas. Ifall demokratin anser att en skyldighet att skydda finns ska agerande ske. Det kommer alltid finnas de stater som förespråkar en stark suveränitetsrätt men förhoppningsvis går utvecklingen och acceptansen för R2P framåt och världen slipper ha tragedier så som folkmordet i Rwanda. Genom en ökad förståelse och tydligare riktlinjer om när principen ska användas kan vi ena världens staters ansvar så att ingen befolkning far illa och göra R2P till den etablerade folkrättsliga princip den borde vara!

Käll- och litteraturförteckning

Traktat

- Förenta Nationernas stadga och stadga för den Internationella domstolen, San Fransisco den 26 juni 1945, svenska officiella översättningen

Generalförsamlingens resolutioner

- Generalförsamlingens resolution A/RES/60/1 (2005)

Generalsekreterarens rapporter

- Annan, Kofi A., *We the peoples: the role of the United Nations in the 21st century*, Department of Public Information, United Nations, New York, 1999
- Report of the General Secretary A/63/677 2009

Artiklar

- Responsibility to protect: Political, rhetoric or emerging legal norm?, 2007, S. Carsten
- Sanningen bakom Libyen kriget, Stellan Bäcklund, Örnköldsviks FN-förening (ordf.) DATUM??
- Andrews, AnnaLena, *Skyldigheten att skydda. Hårdnade positioner efter Libyeninsats, Svenska FN-förbundet 2012*
- Just war or peace; Humanitarian intervention and international law 228 (2001), S. Chesterman

Litteratur

- Folkrätten i ett nötskal, U. Linderfalk, andra upplagen 2013
- International Law 7th edition, Dixon, 2013
- Responsibility to protect: folkrättsliga perspektiv, Engdahl & Hellman, 2007
- The Responsibility to protect; ending mass atrocity crimes once in for all, Evans 2008

- Responsibility to protect by military means: emerging norms on humanitarian intervention? Amnéus, 2008

Internetkällor

- <http://www.fn.se/fn-info/vad-gor-fn/fred-sakerhet-och-nedrustning/skyldighet-att-skydda/>, 2014-05-10
- <http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php/crises/crisis-in-libyan> , 2014-05-16
- <http://www.fn.se/press/nyheter/rwanda-20-ar-sedan-folkmordet/>, 2014-05-13
- <http://www.svenskafreds.se/pax/unik-enighet-i-fn-beslut-om-libyen> , 2014-05-04
- <http://www.globalis.se/Konflikter/Asien/Irak> 2014-05-06

Övriga publikationer

- The Responsibility to protect ; Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty, International research centre 2001
- The Responsibility to protect, civilian protection and the High level panel report, Non-paper, Group of friends for the UN reform

Rättsfallsförteckning

- Anglo Fisheries case(United Kingdom v. Norway), Judgment of December 18th, 1951
- Fallet Nicaragua v. United States, Judgement of June 27 th, 1986